

Anayasa Mahkemesi, hizmet sözleşmesinin sona ermesinden sonra konulan rekabet yasağı kayıtlarının Anayasa'ya aykırı olmadığına karar verdi

Ağustos 2024

İşverenlerin, rekabet avantajlarını korumak amaçlı ve hukuki bir tedbir olarak, çalışanları ile sıklıkla hizmet sözleşmelerinin sona ermesinden sonraki dönemi de kapsayacak şekilde rekabet yasağı sözleşmeleri akdettikleri görülmektedir.

Bilindiği üzere 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun ("TBK") hizmet sözleşmelerini düzenleyen 6. bölümünün "Genel Hizmet Sözleşmeleri" ayrımı altında yer bulan rekabet yasağı hükümleri ve bu yasakların sınırları, TBK 444 ve devamı maddelerinde düzenleme alanı bulmaktadır. Söz konusu düzenlemelerin varlığına rağmen, hizmet sözleşmesinin sona ermesinden sonra konulan rekabet yasaklarının geçerliliği sıklıkla yüksek mahkeme kararlarına konu edilmiş ve en son olarak da Rekabet Kurulu'nun işgücü piyasalarındaki rekabete yönelik müdahaleleri odağına alması ile yeniden gündemi meşgul eden bir konu halini almıştır.

Nitekim, yakın tarihli bir kararında Rekabet Kurulu, çalışanların önceden iş ilişkisi içerisinde buldukları teşebbüslerle karşılıklı ve süresiz rekabet etmeme sözleşmesi akdettikleri bir olayda, bu sözleşmenin müşteri paylaşımını hedefleyen kartel anlaşmaları olarak nitelendirilebileceğini ortaya koyan değerlendirmelerde bulunmuştur¹. Rekabet Kurulu kararında, inceleme konusu sözleşmelerde işçi-işveren bağlamının oldukça ötesine geçildiği, bu sözleşmelerin karşılıklı kısıtlamalar içermesi ve süresiz olarak tasarlanmasının tarafların bağımsız ekonomik birimler olarak değerlendirilmesine neden olduğu belirtilmiştir. Buradan hareketle Rekabet Kurulu, anılan sözleşmelerin "teşebbüsler arası anlaşma" niteliği taşıması sebebiyle 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun kapsamına girdiği değerlendirilmesinde bulunmuştur.

Diğer yandan Amerika Birleşik Devletleri Federal Ticaret Komisyonu (*US Federal Trade Commission*) ("**FTC**") tarafından yayınlanan 23 Nisan 2024 tarihli basın bülteninde, işçi-işveren arasındaki rekabet etmeme anlaşmalarına

1 Bkz. Rekabet Kurulu'nun 26.05.2022 tarih ve 22-24/390-161 sayılı *Biopharma/Transorient/Tunaset* kararı.

ilişkin hükümlerin tamamen yasaklanması gerektiği, bu tür hükümlerin “*haksız rekabet yöntemleri niteliğinde*” (*unfair method of competition*) olduğu ve bu nedenle rekabet hukuku ihlali sayılacağı belirtilmiştir²

Rekabet yasalarına ilişkin tüm bu tartışmalar süregelirken Anayasa Mahkemesi de 4 Nisan 2024 tarihli kararında (“**Karar**”³), aşağıda detayları ile açıklayacağımız gerekçelerle hizmet sözleşmesinin sona ermesinden sonra konulan rekabet yasağı kayıtlarının Anayasa’ya aykırı olmadığına karar vermiştir.

Anayasa Mahkemesi’nin önüne getirilen olayda, hizmet sözleşmesi kapsamındaki rekabet yasağının ihlalden kaynaklanan cezai şart alacağının tahsili talebiyle açılan davayı inceleyen İzmir 4. Asliye Ticaret Mahkemesi (“**Mahkeme**”) aşağıda özetlenen gerekçelerle itiraz yoluna başvurmuş ve Mahkeme’ce TBK’nın rekabet yasağına ilişkin 444. maddesinin Anayasa’ya aykırılığı ileri sürülerek iptali talep edilmiştir:

- Rekabet yasağının geçerliliği için işverene yüklenen bir karşı edim bulunmamaktadır. Rekabet yasağının karşılığı olarak işçiye bir karşılığın ödenmesi gerekmektedir.
- İşçi en iyi bildiği ve tek geçim kaynağı olan işini yapmaktan hakkaniyete aykırı olarak vazgeçmek durumunda kalmaktadır.
- Teknolojik gelişmeler ve e-ticaret uygulamaları dikkate alındığında işletmelerin faaliyet yerleri ve faaliyet konuları yönünden sınırlama yapılması zorlaşmıştır.
- Rekabet yasağının işçi lehine sınırlandırılmasına ilişkin düzenlemeler yetersiz kalmıştır.
- Yer itibarıyla rekabet yasağı getirilmesinin işçinin yerleşme hakkını ihlal etmektedir.
- İşçinin maddi ve manevi varlığını geliştirme ve çalışma hakları yönünden ölçüsüz bir sınırlama getirilmektedir.

Anayasa Mahkemesi, ileri sürülen aykırılık iddialarını Anayasal koruma altında bulunan çalışma ve teşebbüs özgürlüğü ile sözleşme serbestisi kavramları üzerinden değerlendirerek, devletin sözleşme ve teşebbüs özgürlükleri bağlamındaki pozitif yükümlülüklerinin her iki tarafın karşılıklı ve çatışan hak ve menfaatlerinin dengelenmesine dayandığını; taraflar arasındaki menfaat dengesinin kurulmasında taraflardan biri aleyhine aşırı külfet yükleyen veya ölçüsüz sonuçlar doğuracak düzenlemeler ve uygulamaların devletin pozitif yükümlülükleriyle bağdaşmayacağını belirtmiştir. Bununla birlikte mevcut düzenlemede, rekabet yasağının geçerli olması için, müşteri çevresi, üretim sınırları veya yapılan işlerle ilgili olarak çalışanın bilgi sahibi olması ve bu bilgilerin kullanılmasının işverenin önemli bir zararına neden olması durumlarının birlikte gerçekleşmesi şartlarına bağlandığını belirtmiştir. Buna göre rekabet yasağına ilişkin geçerlilik şartlarının, hüküm ifade edeceği zamanın ve rekabet oluşturabilecek eylemlerin neler olduğunun tereddüde yer vermeyecek şekilde açık ve net olarak düzenlendiği, bu yönüyle kuralın belirli ve ölçülebilir olduğunun altı çizilmiştir.

Diğer yandan Anayasa Mahkemesi anılan Karar’da, (i) kanun koyucunun rekabet yasağını, kapsayacağı coğrafi alan, geçerli olabileceği süre ve gerçekleştirilebilecek işlerin türü bakımından sınırlandırılması, (ii) hâkimin, somut olayın özellikleri, değişen durumlar ve şartlar ile gelişen ihtiyaçlar doğrultusunda söz konusu sınırlamalara uygun olmayan rekabet yasağının kapsamına ve içeriğine müdahalede bulunabileceğinin düzenlenmiş olması, (iii) rekabet yasağının sürdürülmesinde işverenin gerçek bir yararının bulunmaması veya hizmet sözleşmesinin haklı bir neden olmaksızın işveren tarafından veya işverene yüklenebilen bir sebeple işçi tarafından feshedilmesi halinde sona erecek olması, (iv) rekabet yasağı dolayısıyla işçiye bir karşılığın ödenmesi rekabet yasağının şartları arasında açıkça öngörülmemiş ise de, taraflar arasındaki sözleşme ilişkisinde işçi lehine bir karşılığın ödenmesine veya işverenin benzer nitelikte bir karşı edimi üstlenmesine engel bir düzenlemenin bulunmamasından yola çıkarak:

- rekabet yasağına ilişkin sözleşme ilişkisinin işçi aleyhine aşırı bir külfete yol açmadığı,
- sözleşme ve teşebbüs özgürlüğü bağlamında tarafların çatışan menfaatlerinin dengelendiği,

2 FTC konu hakkındaki nihai kararında yıllık olarak 151.164 ABD Doları’ndan fazla kazanan ve “*politika oluşturma pozisyonunda*” (*policy-making positions*) olan kıdemli yöneticiler için hâlihazırda akdedilmiş bulunan rekabet yasağı sözleşmelerinin, bu kıdemli yöneticilerin pazarın yaklaşık olarak %0.75’ini temsil ettiğinin altını çizerek, geçerli kalmaya devam edeceğini açıklamıştır. Detaylı bilgi için bkz: <https://www.ftc.gov/news-events/news/press-releases/2024/04/ftc-announces-rule-banning-noncompetes>

3 6 Haziran 2024 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanan, 2023/153 Esas ve 2024/93 sayılı Karar.

- rekabet yasağı kaydının yazılı şekle tabi kılınması sözleşme özgürlüğüne yönelik bir sınırlama oluştursa da bu sınırlamanın açık, net ve öngörülebilir bir şekilde düzenlendiği,
- ispat güçlüklerinin önlenmesi biçiminde meşru bir amaca dayandığı, ve
- taraflara aşırı ve ölçüsüz bir külfet yüklediği anlaşıldığından kuralın sözleşme ve teşebbüs özgürlüklerine aykırı bir yönünün bulunmadığı

sonucuna varmıştır.

Ayrıca, ilgili davada, Mahkeme tarafından Anayasa'ya aykırılığı iddia edilen bir başka husus da 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun, rekabet yasağı sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklardan doğan davaların asliye ticaret mahkemelerinin görev alanında olduğunu düzenleyen 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinde yer alan "...rekabet yasağına ilişkin 444 ve 447..." ibaresi hükmüdür.

Bu konuyla ilgili olarak Mahkeme, görevli mahkemenin belirlenmesi hususunda mevcut düzenlemenin, yargı mercileri arasında içtihat farklılıklarına neden olduğunu belirtmiş; yalnızca ticari işletmelerin menfaatlerinin ve ekonomik geleceğinin gözetilerek rekabet yasağı sözleşmelerinden doğan davaların mutlak ticari dava sayılmasının hakkaniyete uygun olmadığı savıyla, ölçülülük ilkesinin aşılmadığının iş hukuku kuralları ve ilkeleri çerçevesinde iş mahkemelerince çözüme kavuşturulması gerektiğini savunarak, mevcut hükmün Anayasa'ya aykırı olduğunu iddia etmiştir.

Anayasa Mahkemesi değerlendirmesinde; müşteri çevresi, üretim sırları, ticari sır, haksız rekabet gibi kavramların ticari yönünün gözetilmesi söz konusu olduğundan, rekabet yasağından kaynaklanan davaların ticari dava olarak nitelendirilmesinin ve bu davalarda ticaret mahkemelerinin görevli kılınmasının kamu yararı amacıyla bağdaşmayan ve hak arama özgürlüğünü sınırlayan bir yönünün olduğu söylenemeyeceğini ifade etmiştir. Karar'da ayrıca, herhangi bir düzenlemenin mahkemeler arasında içtihat uyuşmazlıklarına neden olmasının yargılama hukukunun gereği her zaman mümkün olabileceği, bu durumun Anayasal bir sorun olmadığı, kaldı ki hukuk sistemi içerisinde içtihat farklılıklarını gidermeye yarayan hukuki yöntemlerin de mevcut olduğu ifade edilmiştir.

Gerek iş hukuku gerekse rekabet hukuku perspektifiyle kıymetli değerlendirmeler içeren söz konusu Anayasa Mahkemesi kararı, rekabet yasağı sözleşmelerinin akdedilme koşullarını düzenleyen hükümlerin Anayasa bağlamında değerlendirilmesinin yapılması açısından önem taşımaktadır.

Elvan Aziz

Ortak Avukat

eaziz@paksoy.av.tr

Gülce Saydam Pehlivan

Counsel

gsaydam@paksoy.av.tr

Hüsna Çilova

Avukat

hcilova@paksoy.av.tr

Bu not sadece bilgilendirme amaçlı olup hukuki görüş içermemektedir. Bu bilgi notundaki konulara ilişkin bir sorunuz olması halinde lütfen bizi arayınız. Tüm hakları saklıdır.

Paksoy Ortak Avukat Bürosu, yerli ve yabancı yatırımcılara Türkiye'de hukuki danışmanlık ve avukatlık hizmeti sağlamak üzere ortak girişimler, şirket birleşme ve satın almaları, rekabet hukuku, gayrimenkul yatırımları, banka ve finans hukuku, enerji mevzuatı, alt yapı yatırımları, ticari ve idari davalar, iş davaları ve vergi uyuşmazlıkları gibi geniş bir yelpazede faaliyet gösteren yerel avukatlık firmasıdır.